

מפעל עולמי להצלת הדת

על ידי שנקיים ברית הערבות ומצות התוכחה בכל העולם כולו

גליון # 22

חברה מזכי הרבים העולמי לקיום היהדות

חודש תמוז תשס"א

בו יבוארו עניני ברית הערבות שקיבלנו והתחייבנו במצוות ה' **"בְּהָרַרְתִּי סִינַי"** להיות ערב על כל איש ואיש מבני ישראל, וכל אחד ואחד נענש מכוח חיוב הערבות כמו שכתוב (ויקרא כו, לז), **"וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו"** וכמבואר ברש"י שם: ומדרשו **"וכשלו איש באחיו"** זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערביין זה לזה, (ועיין סנהדרין דף כ"ז:).

על ידי ברית הערבות ומצות התוכחה נבנה בית המקדש

שער הערבות

על עניני שכר ועונש

על הנגלות - העבירות שנעשות בגלוי והכל יודעים ורואים - נעשו ישראל ערבים זה על זה
כבר בקבלת התורה ונתמשכנו זה על זה

וכן כשעמדו ישראל על הר סיני נעשו כולם לב אחד וקיבלו עולו של הקדוש ברוך הוא ונתמשכנו זה על זה. באותה שעה ביקש הקדוש ברוך הוא לכרות עמהם ברית על הדברים הנסתרים. אמרו ישראל: הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו. רצה לומר על הדברים הגלויים אנו יכולים לערוב זה לזה, אבל על הדברים הנסתרים אין אנו יכולים לערוב, שאם כן כל אחד יסתגר בביתו כדי לעשות עבירה, ואין אנו נביאים לדעת אותו. ואם כן מה חטא הציבור אם היחיד חוטא. **אבל על הנגלות נעשו ערבים זה לזה, שהדבר בידם לצעוק ולמחות בעושי רע.**

(מכילתא ותנחומא, ועיין רלנ"ח סי' ע"ז, מעם לועז דברים)

עצם קבלת התורה היתה בערבות אחד על חברו

כל ישראל ערבים זה לזה שנאמר (שמות כ"ד ג') **ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל** [הדברים] **אשר דבר ה' נעשה אלו היה אחד מוחה לא נתנה התורה לכך אומרים ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך וכו'**

ראתה שפחה באור שכינה בים ובמתן תורה מה שלא ראה יחזקאל בנבואה לכך נאמר ונזכה כלנו במהרה לאורו (שערבים זה לזה) והלכך אומרים ברכנו אבינו כלנו כאחד וכתוב (ישעי' מ' ה') ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר (ספר חסידים אות רלג).

כל החיוב עלינו למחות בעוברי עבירה מחמת הערבות - על העבירות הגלויות שכתנו ברית ומשכנו עצמם זה על זה בסיני

במדרש תנחומא פרשת יתרו (אות י"ג) על הר סיני השוו כולן לב אחד לקבל וזה לשונו: רבי אומר בשעה שעמדו ישראל על הר סיני השוו כולן לב אחד לקבל עליהם מלכות שמים בשמחה שנאמר "ויענו כל העם יחדיו ויאמרו" ולא עוד אלא שהיו ממשכנין עצמן זה. על זה באותו שעה בקש הקדוש ברוך הוא לכרות עמהן ברית על הסתרים ועל הגלויים, אמרו לו על הגלויים אנו כורתין ולא על הסתרים, שלא יהא אחד חוטא בסתר ויהא הצבור מתמשכן עליו שנאמר "הנסתרות לד' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" עד כאן לשונו.

תועלת ותכלית הערבות שקבלו עליהם בני ישראל זה על זה הוא, שמאחר שהוא ערב לחבירו הוא סובל מזה שחבירו חוטא וייענש על ידו לכן ימחה בידו ויוכיחו על מה ומדוע עובר על מצוות השם או שלא מקיימם, אבל אם לא היו מקבלים ערבות אחד על חבירו לא היה איכפת לאחד מה שחבירו חוטא.

תועלת הערבות הוא שיוכיח את חבירו ביודעו שגם הוא ייענש על עבירת חבירו

וכן נעשו ישראל ערבים זה לזה, שכל אחד התחייב בעד חבירו שיקיים את התורה ויוכיחו וילמדו לקח כשיעשה עבירה, שמאחר שערב לחבירו הוא סובל מזה שחברו חוטא. אבל אם לא היו ערבים לא היה איכפת לו לאדם בראותו חבירו כשהוא חוטא, והיה אומר בלבו, מה איכפת לי מה שחבירי חוטא או שהוא מדבר בתוך בית הכנסת או שהוא מחלל שבת או נשבע בשם ה' או בתורה הקדושה, ואינו מתפלל. אבל עכשיו שכל ישראל ערבים זה לזה, מוטלת על כל אחד החובה להוכיח את חבירו כי הוא יודע שבגלל חבירו ייענש הוא. ועל כן יתוקן העולם והכל ינהגו ביראת שמים.

(שמות רבה פרק כ"ה מעם לועז שמות)

כל ישראל ערבים זה לזה (שבועות לט.), שאלמלא הערבות, לא היה אדם מוחה ביד חברו על חטאיו, ולא היו נותנים לב לחקר על עושי רשעה לבערם. לכן הכניסם הקדוש ברוך הוא לערבים, כדי שיעשו גדרים וסיגים שלא יחטאו.

(ספר חסידים אות צ"ג).

נמצא לפי כל הנזכר לעיל שכל אחד נתפס בעון חבירו של כל איש מישראל מפני חיוב הערבות. וכל חיוב הערבות שנכנסו בזה הוא כדי שימחו ויוכיחו, לכן כל שיש בידו למחות ולא מיחה נתפס בעוון ההוא שלא מיחה בו. וכן אמרו חז"ל בסנהדרין על הפסוק "וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו מלמד שכולן ערבים זה בזה, התם שהיה בידם למחות ולא מיחו.

(סנהדרין כז: שבועות לט.).

ולכן אמרו חז"ל: שמי בידו למחות ואינו מוחה העבירה נקראת על שמו ונענש עליה כאילו עשה בעצמו, מפני חיוב הערבות שיש לו על הזולת.

"פרתו" של ר' אלעזר בן עזריה היתה יוצאת [בשבת] ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים, תנא לא שלו היתה אלא של שכנתו היתה, ומתוך שלא מיחה בה נקראת על שמו.

(שבת נד).

ועל כן אמרו חז"ל גם כן שהעונש על עוון הזולת תלוי במדת גודל ההשפעה והאפשרות למחות, כל

אחד לפי דרגתו ומעמדו כמו שאמרו רז"ל:

”רב ור' חנינא ר' יוחנן ורב חביבא מתניי בכוליה סדר מועד כל כי האי זוגא חלופי ר' יוחנן ומעיילי ר' יונתן כל שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו, נתפס על אנשי עירו, בכל העולם נתפס על כל העולם כולו” (שבת נד).

כל כי האי זוגא. ארבעתן יחד:

חלופי ר' יוחנן. יש שמחליפין ר"י ומעיילי רבי יונתן:

נתפס. נענש על עבירות שבידן:

בכל העולם. אבל ישראל, כגון במלך ונשיא שאפשר לו למחות שיראין מפניו ומקיימין דבריו: מפני שבאם אין בכוחו למחות לא שייך כלל שנכנס על כך בחיוב הערבות.

ולזה ראשי הגולה שהשפעתם מגיעה לכל העולם נתפסים על כל העולם מפני גודל כח השפעתם במחאה - כך הוא בחיוב הערבות.

(המשך בגליון הבא אי"ה)

מפעל עולמי להצלת הדת